

Slovenski Pravniki.

Leto XXV.

V Ljubljani, 15. januarja 1909.

Štev. 1.

Opazke k izvršilnemu redu z ozirom na „lex ferenda“.

Splošni utis postopanja, ki ga je eksekucijski red tekom mojega dosedanjega poslovanja napravil name, je vobče ta, da manjka določbam o posameznih materijah one preprostosti in jasnosti, ki odlikujeta, vsaj večinoma, civilnopravdni red. Upravičen je tudi očitek okornosti, čeprav ne v vseh delih. Da bi bilo pa sedanje postopanje dražje od prejšnjega, ta očitek se mi ne zdi upravičen, čeprav se ne da oporekati, da bi se z bolj praktičnim postopanjem dalo prihraniti mnogo stroškov. Tudi se v splošnem ne da trditi, da je zavezanec preveč na dobrem nasproti zahtevajočemu upniku. Bolj nego je socijalnopolitično potrebno, zakon ne varuje zavezanca.

S naslednjem bi rad na kratko in v glavnih točkah govoril o onih partijah, ki se mi zde najbolj potrebne reforme.

I.

Splošne določbe. (§§ 1—36.)

1. Dovolitev izvršbe.

a) Uredba izvršbo dovoljujočih sodišč v resnici povečuje nevarnost za uveljavljanje pravic in za gospodarske interese zahtevajočega upnika. Predno tako sodišče izvršbo dovoli in predno so sklepi izpisani, preteče več dnij, pogosto — zlasti pri zamotanih izvršilnih predlogih — več kot en teden, kar je popolnoma zadosti, da se onemogoči dosega ugodnega reda. To se posebno občuti pri osnovah zastavne pravice in pri izvršbah zoper trgovce na premičnine. Dosega ugodnega reda je odvisna od slučajnosti, na katere nima zahtevajoči upnik absolutno nobenega upliva.

Za obnovo
Univerzitetne biblioteke
v Ljubljani
podaril Dr. Josip Ravnik

dne 26. / I. 1945.

b) Temu bi se dalo odpomoči na ta način, če bi se tudi dovolitev izvršbe prepustila izvršilnemu sodišču in sicer, izvzemši osnove zastavne pravice, v vseh slučajih, tudi pri izvršbah na podlagi inozemskih naslovov. Kadar je izvršilni naslov sodba, sodni sklep ali poravnava, bi bilo treba seveda izvršilni predlog vložiti pri dotičnem sodišču. Ali predlog bi sodišče le pasiralo in celo delo sodišča bi bilo le v tem, da bi sodna pisarna potrdila pravnomočnost, oziroma pretek dajalnega rokú, v bagatelnih stvareh tudi vsebino sodbe. Klavzulo noseči izvršilni predlogi bi se morali takoj s prihodnjo pošto odposlati na izvršilno sodišče.

c) Ko se razsodilo, vsebujoče eksekucijski naslov, vroči zavezancu, bi sodna pisarna lahko telefonično ali pa s štampljo naznanila upravičencu dan vročbe. S tem bi se preprečilo, da se izvršilni predlogi vložijo prezgodaj; taka prezgodnja vložitev bi mogla imeti za posledico edinole to, da se predlog vrne zahtevajočemu upniku.

d) Rešitev vseh inozemskih izvršilnih predlogov se lahko z mirno vestjo prepusti eksekucijskim komisarjem, ki so na vsak način bolj specialisti, nego sodniki - posamezniki pri sodnem dvoru.

e) S takim uravnanjem kompetence bi se odpravil tudi nedostatek, da pogostokrat rešujejo pravdni sodniki izvršilne predloge ali nepravilno ali pomanjkljivo, zaradi česar se često pritožujejo izvršilni sodniki.

f) Posledica tega bi bila, da bi se izvršilnim sodiščem prepustile tudi pravde po §-u 35 izvrš. reda. One po §-u 36 bi jim pripadle že vsled dovolitve izvršbe. Saj gre po navadi le za vprašanja, ki se prejšnjih procesov samo od daleč dotikajo.

g) S spojitvijo dovolitve in oprave izvršbe bi se seveda oslabila porabnost §-a 14, ker bi eno sodišče ničesar ne vedelo o izvršilnih predlogih pri drugih sodiščih in bi bila zveza več izvršilnih predlogov v eni vlogi le takrat mogoča, če bi glede vseh postopalo isto sodišče kakor izvršilno sodišče.

Ali vse to bi nikakor ne bilo v škodo. § 14 se itak malo rabi. Omejitev po §-u 41 pa bi zavezanec vedno lahko dosegel.

h) Posebno sodišče za dovolitev bi se pridržalo samo za one izvršbe, ki jih je treba v inozemstvu opraviti. Bilo bi tu pristojno razsojujoče, oziroma v §-u 5 določeno sodišče.

2. Ustavitve.

Kolikor sem do sedaj opazil, smo lahko še precej zadovoljni s prakso, kakor se je razvila na podlagi ne preveč jasnih in preglednih zakonovih določb.

a) Ustne razprave, ki jo določa § 45 zadnji odstavek, ne smatram za potrebno. Pripeti se itak redko; po navadi se zadovoljuje samo z zaslišanjem, kar stvari prav nič ne škoduje.

b) Počaka se z izvršbo po §-u 46 v praksi skoro izključno tudi v slučajih, kadar zavezanec plača po nastalem izvršilnem naslovu in pred dovolitvijo izvršbe. Taki slučaji niso redki in se dogajajo posebno takrat, kadar plača zavezanec neposredno stranki, namesto njenemu zastopniku. Po mojih mislih ni nobenega nujnega razloga, da bi zakon še dalje pridržal to razlikovanje, ki je krivično, ker zapade izvršbi ravno pridnejši in skrbnejši zavezanec, dočim ji odide leni, ki je plačal v poznejšnjem roku. Na tožbo po §-u 35 je ustavitev itak brez upliva.

3. Razodetna prisega. (§-i 47—49.)

Razglasitev prisežnega roka z nabitjem ne dosega onega namena, kakor so ga upali vladni motivi. Nikdo se ne briga za to, kdo in kako polaga prisego o svojem premoženju, o tem zve le peščica onih zvedavih, ki berejo, kar je pribito na sodni tabli. Pritisk priobčenja v javnosti je torej brez upliva na manifestantovo resnicoljubnost. Po mojih mislih bi zadoščalo, če bi se obligatorno uvedel oni seznam, ki ga je odredba justičnega ministrstva z dne 16. junija 1902 št. 28 odredbenega lista uvedla fakultativno. Ta seznam naj bi bil vsakomur na vpogled.

Da se poprej zaslišuje še zavezanca, to je postopanju v zamudo. Brez škode bi lahko posegli nazaj na zakon z dne 16. marca 1884 št. 35 drž. zakonika. Če bi se omenjeni seznam pravilno vodil in uporabljal, bi le redko prišlo do upravičenega razloga za rekuzacijo, ki bi se ga pa lahko pri prisežnem naroku uveljavljalo in sklepalo o njem.

II.

Izvršba na nepremično premoženje.

1. Osnova zastavne pravice. (§-i 87—96.)

Popolnoma nezmislno je vzdrževati izvršilno sodišče, zakaj izvršba je s knjižnim vpisom faktično končana. Gre pri tem le za dovolitev, a ustavitev po izvršilnem redu nasprotuje namenu tega instituta in predpisom zemljiškoknjižnega zakona. Utesnitev izvršbe po §-u 96 se kakor izvršilnemu sodišču, ravno tako lahko prepusti tudi sodišču glavnega vložka, zlasti ker je praksa skoro niti ne pozna. Izvršbo bi imelo dovoliti vedno sodišče zemljiškoknjižne vloge v zmislu določb §§ 75, 108 in 109 zemljiškoknjižnega zakona. S tem predlogom bi se mogli drugi izvršilni predlogi zvezati le takrat, če bi bilo to sodišče pristojno za opravo izvršbe.

Če bi se pa vodila izvršba na več zemljišč, nahajajočih se v zemljiški knjigi različnih sodišč, in če temelji izvršilni naslov na sodni odločbi, bi razsojajoče sodišče pri njem vloženi izvršilni predlog poslalo sodišču glavnega vložnika, če bi ne bilo toliko odpravkov predloženih, kolikor sodišč pride vpoštev.

S tako uravnavo bi se po mojih mislih odpravile tožbe o zamudah reda in vse mnogoštevilne kontroverze in težkoče, ki se vedno znova pokažejo pri osnovah zastavne pravice. (Glej sodbo najvišjega sodišča z dne 26. oktobra 1905 št. 16.271 iz zb. 931, 20. aprila 1906 št. 6185 iz zb. št. 999, in članek v Gerichtshalle št. 50 iz leta 1907, št. 4 iz leta 1907 i. dr.)

2. Prisilna uprava. (§-i 97—132.)

To poglavje pač najmanj zadovoljuje v celem izvršilnem redu. Krivda tiči v zamotanosti postopanja in v zistemu, kako se določa upravnika. Prisilne uprave na deželi nikdar ne vedejo do uspeha, razun da so bile predlagane in dovoljene, kar se žalibog mnogokrat pripeti, le v ta namen, da se vzame zavezancu žetev ali trgatev. S tem pa je zavezanec gospodarsko oslabljen ali celo uničen. Uprava v najem oddanih hiš ima pač včasih uspehe, ali ti so vse premajhen nadomestek za gospodarsko razupravičenje (Entmündigung) zavezanca. Stroški upravljanja

požro večji del dohodkov. Brez zmisla je, govoriti o posameznostih postopanja, ker je treba, da zgrabi reforma temelje instituta. Na deželi je skrajno težko dobiti sposobnih ljudi, pa tudi ti se po navadi branijo prevzeti upravo, v mestih pa so predragi.

Stran z zasebnimi upravniki in naj se postavijo javni organi! Če se že uveljavi princip, da se v izvršilnem poslovanju postopa uradoma, se ne smemo ustaviti pred prisilnimi upravitelji. Po mojih mislih naj bi se stvar uredila tako-le:

a) Uprava v najem oddanih hiš. Za upravnike naj se določi uradnike sodne pisarne, zlasti one iz dostavljalnega in izvršilnega oddelka, pri manjših upravah pa uradne sluge, ki so izvršilni organi: Vodstvo prisilne uprave naj spada med njih uradne dolžnosti. Na ta način bi se v resnici uradoma poslovalo. Koristi takega postopanja so očitne. Intenzivna skrb z zadevo vsled uradne dolžnosti, nepretrgan stik s sodnikom in vsled tega vzdržno in vplivno nadziranje uprave, ki bi vsled tega postala dosti cenejša. Če bi bilo v večjih krajih treba zaradi tega skromne pomnožitve osebja, bi se stroški lahko poravnali s pobiranjem malenkostne, v razmerju z dohodki odmerjene takse.

b) Uprava gospodarskih posestev. Občinsko upravnništvo je pač najbolj interesirani faktor na tem, kako gre občanom. Zato naj bi se prisilno upravo zakonito pritegnilo v delokrog občin in bi upravo izvrševali člani občinskega predstojništva, ki bi se določali od slučaja do slučaja. Taksa, ki bi se eventualno pobirala, bi se lahko prepustila občinskemu predstojništvu. Uplivno izvrševanje prisilne uprave pa se more na deželi pričakovati le od oseb, ki uživajo med prebivalstvom gotov ugled, in to so občinski odborniki. Med njimi in zavezancem ne bi prišlo več do sporov, kakršni so zdaj tako pogosti, ker, smatra zavezanec upravnika za vsiljivca v njegovo pravno sfero in za uzurpatorja njegovih pravic. Nemogoče bi postalo, da bi se upravniki tako pogosto kakor sedaj, odrekli upravi in se s tem povzročalo motenje v gospodarskem poslovanju.

c) Postopanje. Če bi bili upravniki javni organi v zmislu navedenih izvajanj, bi se tudi postopanje lahko zelo preprosto

uredilo. Ne bilo bi treba polaganja računov niti razdelitve presežkov, ampak pri vsaki prisilni upravi, ki bi dalj časa trpela, bi se skiciral gospodarski načrt, ugotovil vrstni red in krog oseb, ki so udeležene na prihodkih. Uvesti bi se moralo natančno knjigovodstvo. Prihodki bi se takoj porabili za poplačilo davkov in upravnih stroškov in končno v plačilo upravičencem in zahtevajočim upnikom po ugotovljenem redu. Gospodarski načrt, ugotovljeni vrstni red, kakor tudi knjige o prihodkih in izdatkih naj bi smeli interesenti vsak čas vpogledati in staviti svoje pripombe. Kadar bi bila izvršljiva terjatev zahtevajočega upnika plačana, bi avtomatično prenehala prisilna uprava. Če bi se pokazalo že pri ugotovitvi gospodarskega načrta in reda, da ne bo v dohlednem času nič prihodkov odpadlo na izvršljive terjatve zahtevajočega upnika, potem bi uprava pač ne imela zmisla in bi jo bilo treba takoj ustaviti. Upravo bi bilo treba postaviti pod strogo kontrolo sodnikovo. Jako lahko bi bilo nadziranje pri uradnikih-upravnikih. Občinski upravitelji pa bi morali od časa do časa pokazati sodniku gorenje pripomočke in priloge. Krog upravičencev bi se lahko ugotovil na podlagi bremenskega stanu ob sodelovanju zavezanca in zahtevajočega upnika. Če bi bilo treba, bi se lahko povprašalo tudi pri zastavnih upnikih, pri davkarji itd.

3. Prisilna dražba.

Omejim se na one partije, ki so po mojih izkušnjah najbolj potrebne reforme.

a) Princip pokritja. Predlogi na ugotovitev bremenskega stanu se ne stavijo skoro nikdar. To je v celem izvrš. redu najbolj mrtvo poglavje. Najvišje sodišče pa je v svoji plenarni odločbi z dne 13. maja 1902, št. 1683, zb. 592, postavilo princip, da je treba prisilno dražbo ustaviti po § 39. št. 8 izvrš. reda, če se na podlagi podatkov realne cennitve in ozirajoč se na zastavne terjatve, ki so pred zahtevajočim upnikom, ne da pričakovati, da bodo pokriti izvršilni stroški. Ta odločba je povzročila mnogo zla in pomot. Nekateri sodniki jo smatrajo za napačno in se po nji ne ravnajo. Drugi zopet ustavljajo takoj, četudi bi se mogoče pri natančnejšem preiskovanju izkazalo, da izmed prednjih bremen nekatera niti ne obstoje. Ta odločba je uvedla za podlago

preračunanja cenitev, zoper katero se je Grabmayr (»Landwirtschaft und Exekution«, »Gutachten der Bozener Advokatenkammer«) tako zelo boril in katero je »Skupna komisija« v resnici tudi opustila.

Meni se po dosedanjih izkušnjah zdi, da Grabmayr nima prav. Le redko se pripeti, da se proda nad cenilno vrednost. To vrednost bi se torej lahko vzelo za podlago. Vendar pa ne gre, da bi se na kratko seštevalo vsa prednja bremena, ker je mogoče, da jih mnogo niti več ne obstoji. Kadar pa vsota bremen ne dosega cenilne vrednosti, pa se tudi dostikrat po krivici proda na dražbi, ker dosežajo obresti tako višino, da požro presežek in da potem največji ponudek v resnici več ne krije izvršilnih stroškov. Po mojih mislih bi se ta stvar spravila na jasno tako, da bi se uradoma ugotovil bremenski stan v vseh dvomljivih slučajih, pa tudi samo v dvomljivih. Določil bi se gotov dan za dražbeni narok, pa za enkrat še ne razglasil in upnike pozvalo, da naznanijo svoje terjatve preračunane do tega dne. Če bi vsota prednjih zahtevkov presegala cenilno vrednost, bi bilo treba ustaviti ali pa po § 200, št. 1. izvrš. reda dovoliti prevzem, če bi se na ta način dali kriti izvršilni stroški. V nasprotnem slučaju pa bi se izdal dražbeni oklic. Ta ugotovitev bi bila že predpriprava za razdelitev največjega ponudka. Bojazen, ki jo je izrazila vlada pri posvetovanju o načrtu izvršilnega reda, da bo treba namestiti več eksekucijskih komisarjev, pač ni upravičena. Stvar se bo sama po sebi uravnala, ker si bo vsak slabo postirani upnik premislil, da predlaga dražbo in se tako izpostavi nevarnosti, da trpi stroške brez kake koristi.

b) Razglasitev dražbenega oklica. Pri sedanji uredbi objave po uradnih listih so insercijski stroški najbolj nepotrebna stvar. Ne morem si misliti, kako korist naj ima objava oklica v listu, ki ga kupujoče občinstvo ne razume ali ki ga ne čita, dasi ga razume. Mirno lahko trdim, da objave v uradnih listih prav nič ne povečajo števila kupujočih. Po mojih mislih zadošča objava v občini in nabitje na sodni tabli. Zlasti le-to se mi zdi važno. Pri nas imamo Amerikance, ki se vračajo s prihranki v domovino in ki si žele ustanoviti svoj dom. Ko sem bil izvršilni komisar, se mi je ponovno pripetilo, da so prišli ti ljudje izpraševat k sodišču, kje je kako zemljišče dražbeno na prodaj. —

Le pri večjih posestvih, recimo v vrednosti po 5000 do 10.000 K naprej naj bi se v listih objavljalo, vendar ne obligatorno v uradnih listih, ampak v najbolj čitanih listih, katere naj si izbere zahtevajoči upnik. Objava naj bi bila popolnoma kratka v obliki uradnega inserata, n. pr.: Dražilo se bo dne kmetijsko posestvo, ležeče ob glavni cesti z vinogradi, vrti, travniki, njivami in eno gozdno parcelo. Cenilna vrednost K . . h. Najmanjši ponudek K . . h, vadij . . . K . . h.

c) Zopetna dražba. Tu vlada še vedno največja nesigurnost in ni pričakovati izboljšanja, ker so zakonite določbe tako pomanjkljive. (§-a 254 in 155). Po mojih mislih naj bi se postavilo za princip: vrši naj se zopetna dražba v korist mase na predlog zavezanca in vsakega upravičenca, ki pride do plačila. Pristopa ni. Novi predlagatelj se na kratko nakaže na že uvedeno zopetno dražbo. Prejšnji domik naj se razveljavi ob dodeljenju novega. Zato je ustavitev dovoljena do začetka novega dražbenega naroka, to pa le, če se izkaže, da so dražbeni pogoji popolnoma izpolnjeni in da so z ustavitvijo zadovoljni vsi, ki imajo pravico predloga.

d) Domik. Postopanje o uporabi zoper domik smatram za popolnem nepotrebno. V praksi se ne zgodi kmalu, da bi se kdo upiral domiku. Če je sodnik dovolil domik v nasprotju z določbami §-a 184., naj je dovoljen takojšnji rekurz. Sodnik dražbeni narok že prej preloži, če ima zato razloge v zmislu §-a 184., št. 1—4. Če pa tega ni storil in domaknil, naj bo zoper to dovoljen rekurz. K rekurzu upravičen naj bi bil vsak stvarni upravičenec, zahtevajoči upnik in zavezanec brez ozira na to, ali je bil pri dražbi navzoč ali ne. Da bi se to pravno sredstvo izrabljalo, tega se ni treba bati, če se rekurzni razlogi zakonito ugotove.

III.

Izvršba na premoženje.

1. Izvršba na telesne stvari.

Po mojem opazovanju učinkujejo predpisi o mobilarni izvršbi prav dobro. Pač zato, ker se tukaj vrši postopanje v resnici uradoma. Želeti bi bilo le, da bi se postavilo več dražbenic. Sem

mnenja, da bi se dobro obnesle v vseh mestih z najmanj 30.000 prebivalcev. Neprijetna je le slika, ki jo dajejo brezuspešne dražbe. Postopanje pri tem je zelo različno. Nekateri sodniki položijo zadevo na kratko »ad acta« in obvestijo o tem zahtevajočega upnika. Drugi zopet izdajo poziv, naj se stavi predlog, kako bi se dalo stvari drugače spraviti v denar. Pri tem se v posameznih slučajih zagrozi z ustavitvijo, kakor z nekako kaznijo za nepokornost. Drugi zopet odredijo takoj ali pa po zaslišanju prodajo iz proste roke. Po mojih mislih naj bi bila uradna dolžnost izvršilnega sodišča, da uporabi vsa zakonita sredstva v opravo izvršbe, da torej odredi takoj uradoma prodajo iz proste roke in obvesti o tem zahtevajočega upnika in zavezanca. Zaslišanja bi ne bilo treba. Udeleženci bi itak predlagali ustavitev, če so se med tem poravnali. Če bi tudi prodaja iz proste roke ostala brezuspešna, potem je pač sodišče izčrpalo vsa sredstva, katera ima na razpolago in bi moralo prepustiti diligenci zahtevajočega upnika, da poskuša priti do svoje pravice, vendar bi se mu iz ozirov na interese zavezanca določilo gotov rok in naložilo gotove omejitve. Zahtevajočega upnika bi bilo treba pozvati, da v gotovem roku predlaga ali novo dražbo in izkaže verjetnost, da se je bo udeležilo kaj kupcev ali pa prodajo iz proste roke in navede določene kupce. V nasprotnem slučaju bi se morala izvršba ustaviti. Če bi na ta način dražba in prodaja vnovič ostala brezuspešna, potem bi bila stvar končno rešena in izvršbo bi bilo treba ustaviti.

2. Izvršba denarnih terjatev.

Preodkaz v poteg.

Na podlagi zakona (§-i 304, 307, 310, 312, 314 odst. 2.) se ne da s sigurnostjo odgovoriti na vprašanje, ali sme zahtevajoči upnik, ki se mu je v poteg odkazala deljiva terjatev, do višine izvršljive terjatve vtožiti celo terjatev, ali samo njemu preodkazani del, dalje, ali je pri več preodkazih po delnih zneskih vsak zahtevajoči upnik upravičen k tožbi. Praksa menja zelo. Najvišje sodišče je v odločbi št. 904 izrečno potrdilo zadnje vprašanje. Da je treba potrditi tudi prvo vprašanje, se razvidi iz tega, da se je v ravno tem slučaju vtožila cela terjatev in da se je njen izvršljivo terjatev presegajoči del označil za likvidnega.

Po mojih mislih bi bilo treba v zakonu natančno izraziti, da naj se na vsak način vtožuje cela terjatev in da naj pri več predkazih nastopajo vsi zahtevajoči upniki kakor sosporniki, ki naj imajo event. pravico, počasnemu predkazanemu upniku naznaniti spor, (radi razdelitve stroškov v slučaju, da pravdo izgube). Dalje naj bi se jasno v zakonu izrazilo, da po vložitvi tožbe ni več dovoljen predkaz v poteg, ker se terjatev že izterjuje. Pravdno sodišče pa bi moralo vložitev tožbe uradoma in nemudoma naznaniti izvršilnemu sodišču. Pridržati bi bilo seveda tudi pravico stranske intervencije, ki jo daje § 310 odst. 2. zahtevajočemu upniku, za katerega se je terjatev zarubila.

3. Izvršba na druge premoženjske pravice.

Tu sta literatura in praksa še vedno v razvoju. Zato ni moči izreči končne sodbe. Prisilne uprave trpijo tudi tukaj vsled nedostatkov upravnega sistema. Tu bi bilo pač nemogoče nastaviti javne organe za upravnike, ker je pri vseh tozadevnih prisilnih upravah treba upravitelju posebnega veščakaškega znanja in treba, da se nepretrogoma bavi z upravnimi posli. Neobhodno potrebno pa se mi zdi, da bi se sestavil seznam upraviteljev. Silno dolgo trpi in pri tem gre v izgubo najbolj dragocen čas, predno se v dosedanjem položaju upravitelj končno določi.

IV.

Ivršba v varnost.

Po moji sodbi ni treba tozadevnim zakonitim določbam nikake remedure, izvzemši morebiti kompetenčna določila.

Kako prav bi bilo, če bi se tudi tukaj dovolitev prepustila izvršilnemu sodišču, najbolj kaže dejstvo, da ob ravno istih premisah (na pr. če zavezanca zasledujejo z izvršbami) postopajo različna sodišča povsem različno. Tako na pr.: dovoli sodišče *A* zoper istega zavezanca iz gotovega razloga izvršbo v varnost, dočim je drugo sodišče ne dovoli. Posledica je, da dobi zahtevajoči upnik sodišča *A* zastavno pravico, dočim je drugi ne dobi. Lahko bi se izognili takemu neenakemu postopanju, če bi izvršilno sodišče imelo pravico dovolitve.

Kavčnik.

